

תוכן עניינים:

מבוא.....3

פרק ראשון: התנועה הפמיניסטית.....5

פרק שני: הזכות לבחור ולהיבחר.....10

פרק שלישי:

מוסלמיות, יהודיות-אורתודוקסיות ואפרו-אמריקאיות והזכות לבחור ולהיבחר.....12

סיכום.....30

ביבליוגרפיה.....31

מבוא:

בשנת 1848 חיברה אליזבת קיידי סטנטון (Stanton), שהיתה אחת מן הפעילות הפמיניסטיות המובילות בארצות-הברית במאה ה-19 את החיבור "הצהרת העמדות" כמניפסט של ועידת היסוד של התנועה הסופרג'יסטית למען זכות הבחירה לנשים. בשפה ששאלה מהכרזת העצמאות של ארצות-הברית היא ביקשה לקשר בין תביעות הנשים לזכויות שוות לאלה של הגברים. למרות שסטנטון נפטרה עשרים שנה לפני מתן זכות הבחירה לנשים בארצות-הברית, החיבור שלה ופעילותה מהווים אבני דרך של התנועה הפמיניסטית האמריקאית והיא נחשבת לאחת מאימהות הפמיניזם הליברלי הקלאסי.¹

מטרת עבודה זו היא לבחון באופן השוואתי את סוגיית הזכות לבחור ולהיבחר בקרב שלוש קבוצות נשים: נשים יהודיות אורתודוקסיות, נשים מוסלמיות ונשים אפרו-אמריקאיות. זאת תוך כדי בחינת ההקשרים הפמיניסטיים, התרבותיים, הדתיים והאתניים. מכיוון שלא ניתן, כמובן, להפריד בין הזכות להיבחר ולבחור לבין זכויות ומעמדן של נשים בחברות הנידונות, על מנת להבין את ההקשר בעבודה זו אדון בקצרה גם במעמדן של הנשים ביחס לגברים ובתפיסות של גבריות ונשיות.

העבודה מחולקת לשלושה פרקים. הפרק הראשון ידון בעיקרי שני הזרמים הפמיניסטיים הרלוונטיים לניתוח שאלת הזכות לבחור ולהיבחר: הזרם הפמיניסטי הליברלי הקלאסי והזרם הפמיניסטי הרדיקלי. הנחת היסוד של התפיסה הליברלית היא שלנשים יש שאיפה אוניברסלית להשתחרר מהשליטה הגברית, ולכן פמיניזם מציע גם איבחון לבעיה וגם תרופה לשינוי המצב עבור נשים שהן מדוכאות ונשלטות לחופשיות.² הפרק השני יסקור בקצרה את ההתפתחות ההיסטורית של הזכות להיבחר ולבחור באופן כללי. הפרק השלישי ינתח את שאלת הזכות לבחור ולהיבחר של נשים המשתייכות לשלוש קבוצות: נשים יהודיות אורתודוקסיות, נשים מוסלמיות ונשים אפרו-אמריקאיות.

בעבודה זו אראה כי בעוד שהסוגיה המרכזית בזכות ההצבעה והזכות להיבחר בקרב נשים אפרו-אמריקאית היא המתח בין פמיניזם וגזע, בקבוצה של נשים יהודיות אורתודוקסיות ונשים ערביות מוסלמיות,

¹ ללמוד פמיניזם: מקראה. מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית, כתר (מגדרים) 2006, עמ' 31.

² Mahmood, S. (2005). *The politics of piety: The Islamic revival and the feminist subject*. Princeton NJ: Princeton University Press, p. 10.

פרק ראשון: התנועה הפמיניסטית

ישנם זרמים רבים בתנועה הפמיניסטית ובהם פמיניזם ליברלי, מרקסיסטי, תרבותי, רדיקלי, שחור, פוסט-מודרני ועוד. בפרק זה אדון בשני זרמים מרכזיים של הפמיניזם: הפמיניזם הליברלי והפמיניזם הרדיקלי, הרלוונטיים ביותר לעבודה זו.

פמיניזם ליברלי:

הפמיניזם הליברלי הוא זרם בתנועה הפמיניסטית שמקורו בליברליזם והוא מתמקד ביכולות של נשים להשיג שוויון באמצעות פעולות ובחירות שלהן. הדגש הוא על אוטונומיה אישית ואוטונומיה פוליטית. הפמיניזם הליברלי מסביר את אי השוויון בערכים, מנהגים, חוקים וצווים שחוסמים השתלבות של נשים במרחב הציבורי. נגד אלה יש להילחם באמצעות עשייה פוליטית ומשפטית והטענה היא כי תפקידה של המדינה הוא לקדם שיוויון מגדרי. דהיינו, הפמיניזם הליברלי גורס כי נשים צריכות ליהנות משוויון ואוטונומיה אישיים וכי המדינה והחברה צריכות לייצר מנגנונים שיאפשר להן זאת על ידי חיים ללא אלימות, חיסול חוקים פטרנאליסטיים או פטריארכליים, שוויון הזדמנויות והיכולת לדמיין חיים אחרים.

הפמיניזם הליברלי שראשיתו מצוין עם קריאתה של מרי וולסטונקראפט (Wollstonecraft) להשכלה של נשים בשנת 1792 בספרה "הגנה על זכויות האישה" (A Vindication of the Rights of Women) מדגיש את התבונה, כתכונה שמבחינה בין בני אדם לבעלי חיים וזלזלה ברגש. וולסטונקראפט טענה כי לגברים ולנשים יש את היכולת להיות תבוניים והחברה חייבת לחנך בנות ובנים באותה צורה, מכיוון שמגיע לבני אדם לפתח את היכולות הרציונליות והמוסריות שלהם על מנת לממש את אישיותם.³

מאה שנה מאוחר יותר לערך, ג'ון סטיוארט מיל (Meal) והארייט טיילור (Taylor) קידמו גם הם את התבונה ואת השימוש בה על מנת להשיג את שאיפותינו והם קראו לצדק מגדרי, שיכול

³ Tong, R., Feminist Thought. A Comprehensive Introduction, 2009, p. 15.